

Cultura

Una exploració a través de 'Vida americana'

Que ho sàpigues, Donald

El Whitney novaïorquès defensa en una exposició "la idea revolucionària" que Mèxic va marcar l'art dels Estats Units al segle XX

FRANCESC PEIRÓN
Nova York. Correspondent

Sense fronteres ni murs. A Jackson Pollock, un dels cims de la pintura moderna dels Estats Units, l'han col·locat a l'exposició del Whitney Museum enmig dels tres grans muralistes mexicans, Diego Rivera, José Clemente Orozco i David Alfaro Siqueiros, amb els quals comparteix fins i tot una de les sales.

Siqueiros va organitzar l'anomenat Taller Experimental a mitjans dels trenta a Union Square, la cèntrica plaça del baix Manhattan. Explica Barbara Haskell, estudiant d'art, autora de més de 30 publicacions i comissària de *Vida americana: Els muralistes mexicans refan l'art dels Estats Units, 1925-1945*, que el mexicà, el més jove del trio, va tornar a la Gran Poma per assistir al congrés americà d'artistes i després va emprendre aquesta iniciativa.

"Creia que un art revolucionari, a més del contingut, havia de tenir una

Els muralistes mexicans van influir en la tècnica, la temàtica i la ideologia dels artistes del nord

tècnica revolucionària", explica durant la presentació de la mostra que s'obre aquest diàllum a la institució novaïorquesa i que es podrà visitar fins al 20 de maig.

Així doncs, van començar a fer servir materials poc ortodoxos i noves maneres de crear, com abocar o esquitjar pintura sobre teles a terra. "Aquesta era la manifestació que mostrava que l'artista rebutjava els canons del vell estil", continua. Pollock va formar part d'aquest grup. De fet, Siqueiros li va escriure, a ell i a uns altres, perquè l'acompanyés a Espanya per lluitar amb els republicans contra el feixisme colista.

"Harold Bloom ho va expressar en una frase, *l'ansietat d'influència*. Pensa que, tot i que Pollock no va esmentar mai Siqueiros com una de les seves influències principals, altres persones del seu entorn sí que ho van dir", subratlla la comissària. "És més que explícita l'experiència del creador en aquell taller. Pollock es va sentir alliberat en termes de tècnica i és el que el va portar cap a la seva pintura de despatx", afegeix.

Aquí intervé Adam Weinberg, director del Whitney. "Pollock tenia, definitivament, un problema amb *l'ansietat d'influència*. No va donar crèdit a ningú i, quan ara observes l'exposició d'aquestes pintures,

t'adones que va aprendre molt d'aquells artistes, i va agafar moltes coses de Siqueiros", destaca.

L'actitud de Pollock tampoc no és sorprenent en una societat, o una part de la societat, que clama als mitjans del president Donald Trump a favor de la barrera a la frontera sud que l'inquilí de la Casa Blanca ha convertit en senya d'identitat d'una política excloent dels altres, dels diferents.

En aquesta qüestió rau la que anomenen "la idea revolucionària" que la força inspiradora de la pintura dels

Estats Units de la primera meitat del segle XX no va arribar del nord o de l'est, com se suposa, sinó que va venir del sud, d'un Mèxic que va il·lustrar el gegant ric del nord, encara que aquest llegat s'hagi exclòs de la consideració canònica dominant.

"Aquesta és una exposició històrica -remarca Weinberg-, perquè ens ajuda a reorientar les nostres certes sobre l'art dels Estats Units del segle passat i a entendre l'ascendent dels muralistes mexicans. És una nova comprensió de la història de l'art,

de l'àmplia i profunda influència de l'estil, en la temàtica i en la ideologia. Ens permet repensar el que som i on som".

Que ho sàpigues, Donald. "Als que estudien història de l'art se'ls ha ensenyat que França va dominar l'art dels Estats Units al segle XX i aquesta exhibició reescriu la narrativa", subratlla Haskell.

Segons la seva visió, després de la Segona Guerra Mundial va tenir lloc l'enlairament i l'hegemonia de l'abstracció davant del temor del comunisme i el feixisme. "Els artistes mexicans, si no van ser desacreditats, si que van quedar marginats", afirma.

La predominança dels muralistes en l'art del veï del nord es va originar perquè "el seu estil és penetrant" en la seva manera de descriure la lluita contra l'opressió. "En ells hi ha la ide-

ologia que l'artista és públic, té una responsabilitat social en la vida quotidiana dels ciutadans, que no és una mercaderia per a rics i famosos. És el gran missatge que ressona avui amb força", indica.

El recorregut per aquest punt de vista innovador es concreta en la cinquena planta, en una mostra dividida en set seccions amb títols com "històries èpiques" o "l'art com activisme polític". Entre les seves parets s'exhibeixen 200 obres de 60 artistes dels

Estats Units i Mèxic, amb alguna excepció del Japó.

Tot just sortir de l'ascensor i accedir al recinte, l'explosió de color i d'enormitat de moltes peces provoquen un impacte visual. Es produeixen les escenes de la vida quotidiana que van motivar els creadors per forjar un art de protesta econòmica, social i d'injustícia social. Una narrativa de diverses dècades enrere que es lleixi com si fos actual en un món en què encara predomina la desigualtat.

"Soc una gran fan d'aquest mural", afirma Marcela Guerrero, comissària assistent. Es refereix a *América tropical*, una de les fites de Siqueiros. L'apassiona pel relat que amaga darrere. El mexicà va arribar a Los Angeles el 1932 arran de l'encarrec d'un mural per al centre de la ciutat, al carrer Olvera. llavors una versió idealitzada d'un mercat mexicà. Guerrero recorda de memòria que en la petició li van demanar que la pintura reflectís "un continent d'homes feliços i palmeres". A la nit, Siqueiros s'hi va posar a treballar. "Li va sortir aquella imatge brutal que és una acusació a l'imperialisme dels Estats Units, amb l'àguila a sobre de la figura central; aquest és el Siqueiros polític que veuran". *América tropical* (exhibida a Nova York en una reproducció) va rebre el càstig del blanqueig. Al final, aquesta intenció anihiladora és la que el va salvar de les inclemències de la meteorologia i en va facilitar el rescat fa una dècada. Va reaparèixer el 2012.

Comparteixen Pollock, Jacob Lawrence o Aaron Douglas -els artistes afroamericans van anar a Mèxic

La mostra aplega 200 obres de procedència molt variada, amb 60 artistes dels Estats Units, mexicans i algun japonès

buscant models per a la seva lluita antisegregació - per esmentar-ne alguns, amb *el Prometeus d'Orozco* o, entre d'altres, els dibuixos que Rivera va fer per al mural del Rockefeller Center de Nova York, conegut com *L'home a la cruïlla*. Va tenir l'acudit de posar-hi Vladimir Lenin, i Nelson Rockefeller li va ordenar que l'esborrés. Ell s'hi va negar. El van acomiadar el maig del 1933 i van tancar el mural. Al cap de deu mesos el van destruir. En aquesta cita del Whitney tampoc no hi falta Frida Kahlo, la companya de Rivera.

No ha estat fàcil, reconeix Weinberg, aplegar tots aquests murals. N'hi ha que feia molt que no es veien als EUA o que no s'havien pogut observar mai en directe. N'hi ha que són fràgils i que no havien sortit mai de casa seva fins ara. El material procedeix de 40 museus dels Estats Units, Mèxic i Europa. També hi han contribuït una vintena de privats. "Hi va haver donants que no van poder contenir les llàgrimes quan van veure com aquestes obres se n'anaven de casa seva. Això demostra el sentiment que la gent experimenta amb aquestes peces", destaca.

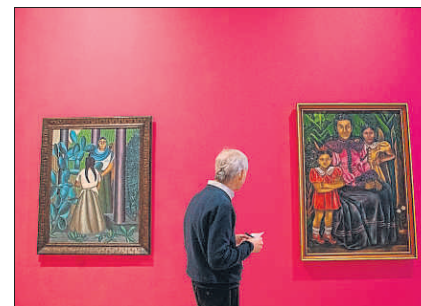
Durant quinze anys Haskell va anar madurant la seva teoria a partir dels descobriments que feia en els seus estudis. En fa quatre que va rebre l'autorització per tirar endavant el projecte. "L'art pot ser modern i pot ser visualment poderós i, alhora, explicar històries del dia a dia que són rellevants per a la gent corrent i no només per a l'elit", conclou Haskell en la seva reflexió.

La seva col·lega Guerrero fa caure murs. "Parlem de l'art dels Estats Units o de Mèxic -afegeix-, però les fronteres són fictícies, no existeixen. Sempre hi ha un diàleg. Les referències culturals es barregen i aquesta és la millor lliçó de l'exposició".

EDUARDO MUÑOZ ALVAREZ / EFE

Sense fronteres
L'home controlador de l'univers, de Diego Rivera, és un referent d'una exposició sense murs, en la qual *Jones i ractus*, d'Errett Cone Jackson (dreta) comparteix espai amb *Les meves nebudes*, de Maria Izquierdo

EDUARDO MUÑOZ ALVAREZ / EFE